

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2554

Vragen van het lid **Recourt** (PvdA) aan de minister van Veiligheid en Justitie over *forensische pathologie* (ingezonden 18 maart 2011).

Antwoord van minister **Opstelten** (Veiligheid en Justitie), mede namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 19 mei 2011). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2010–2011, nr. 2155.

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van de uitzending over het tekort aan forensische artsen?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Is het waar dat er jaarlijks honderden mensen overlijden waarvan de dood thuis hoort in het strafrechtelijk vervolgbaar traject? Wat is uw mening over de (afgeleide) cijfers die in de uitzending worden gebruikt? Is er onderzoek gedaan of komt er onderzoek naar verdachte sterfgevallen en hoe (huis-) artsen en lijkschouwers daarmee omgaan?

Antwoord 2

In de uitzending wordt de stelling geponeerd dat te vaak een verklaring van natuurlijk overlijden wordt afgegeven. Daarbij worden voorbeelden genoemd als medische fouten (bijvoorbeeld bij medicatie), maar ook mogelijke strafbare feiten. De cijfers over het aantal gevallen waarin verklaring van natuurlijk overlijden wordt gegeven, terwijl nader onderzoek naar strafbare feiten geïndiceerd wordt geacht, is een schatting gebaseerd op de ervaringen van de geïnterviewde.

Het valt niet uit te sluiten dat er mogelijk te vaak een verklaring van natuurlijk overlijden wordt gegeven. Ik verwijs u hieromtrent naar beantwoording van schriftelijke vragen van de leden Van Gerven en Gerkens (beiden SP) d.d. 11 juni 2009 (nummer 3490) door de toenmalige Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mede namens de toenmalige Minister van Justitie. Een verklaring van natuurlijk overlijden mag alleen afgeven worden, wanneer de behandelaar ervan overtuigd is dat het overlijden natuurlijk is geweest. Indien een behandelend arts of in een later stadium een gemeentelijk

¹ Radio 1, 7 maart 2011, Villa VPRA, 15:50 uur.

lijkschouwer een dergelijke verklaring van overlijden afgeeft, wordt er geen verslag uitgebracht aan de officier van justitie. Het Openbaar Ministerie draagt in die gevallen geen kennis van het overlijden, zodat niet kan worden afgewogen of nader (strafrechtelijk) onderzoek aangewezen is. Het is voor mij niet mogelijk om vast te stellen hoe vaak ten onrechte een verklaring van overlijden ten gevolge van een natuurlijke oorzaak is afgegeven. Welk aantal eventueel had dienen te leiden tot een strafrechtelijk onderzoek, kan ik dan ook niet vaststellen. Mijn ambtgenote van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft mij laten weten dat er voorlopig geen onderzoek zal worden gedaan naar de omgang met verdachte sterfgevallen door artsen.

Vraag 3 en 4

Klopt het dat er slechts vijf forensische pathologen/artsen zijn in Nederland? Zo nee, hoeveel zijn er dan? Zo ja, deelt u de zorg van de gast, de heer Van de Groot, dat er te weinig forensische pathologen/artsen zijn? Zo ja, wat moet er gebeuren om dit aantal te vergroten? Zo nee, waarom niet? Deelt u de mening van de heer Van de Groot dat als er niet gauw iets gebeurt er geen forensische pathologen/artsen meer in Nederland zijn en wij deze expertise uit het buitenland moeten halen? Zo ja, wat is uw mening daarover? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3 en 4

In Nederland zijn momenteel zes forensische pathologen werkzaam. Vijf daarvan werken bij het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). De zesde werkt als zelfstandig forensisch patholoog. Het NFI is in staat alle aangeboden obducties te verrichten en de levertijden te verkorten. Om toekomstige forensisch pathologen te werven, heeft het NFI budget vrijgemaakt om één opleidingsplaats tot (klinisch) patholoog te financieren. Binnen het NFI wordt diegene opgeleid tot *forensisch* patholoog. Verder wordt momenteel door het NFI, in samenspraak met de Medisch Specialistisch Registratie Commissie (MSRC), de mogelijkheid onderzocht om pathologen in opleiding een geaccrediteerde stage van drie maanden aan te bieden bij het NFI. Dit is een uitbreiding op de huidige geaccrediteerde tweeweekse stage die nu wordt aangeboden.²

Vraag 5

Hoeveel aandacht wordt er geschonken aan forensische pathologie/geneeskunde tijdens de geneeskundige opleiding? Klopt het dat de meeste artsen de kenmerken van medicatiefouten of toxicatie niet herkennen als zij de dood moeten vaststellen bij een overledene? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

De geneeskundige opleiding begint met een initiële bachelor/masteropleiding; hierna kan een vervolgopleiding tot medisch specialist worden gevolgd. Forensische geneeskunde dan wel forensische pathologie is geen verplicht onderdeel van de initiële opleiding tot arts. Er is onderscheid tussen de (forensische) pathologie en forensische geneeskunde. Binnen de vervolgopleiding voor het specialisme maatschappij en gezondheid bestaat het profiel *forensische geneeskunde*. Een profiel is een deelgebied van de geneeskunde, een verdieping van het deskundigheidsniveau van de arts (nog) niet leidend tot het deskundigheidsniveau van een specialisme, dat door het College Geneeskundige Specialisten van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG) als zodanig is aangewezen. De *Netherlands School of Public & Occupational Health* (NSPOH), een erkend opleidingsinstituut door de Sociale-Geneeskunden Registratie Commissie (SGRC), verzorgt de 2-jarige profielopleiding forensische geneeskunde leidende tot een profiel-registratie als forensisch arts bij de KNMG. Tevens biedt de NSPOH afzonderlijke modules op het gebied van forensische geneeskunde aan die artsen als bij- en nascholing kunnen volgen. In 2010 waren er 186 forensische artsen bij de KNMG geregistreerd.

² De MSRC, onderdeel van de Orde van Medisch Specialisten, heeft o.a. tot taak het erkennen van opleiders, opleidingsinrichtingen en opleidingsinstituten. In februari 2009 heeft de MSRC het NFI officieel erkend als opleidingsplaats.

Een *forensisch patholoog* volgt eerst de vijfjarige opleiding tot het wettelijk erkende specialisme pathologie en wordt vervolgens in een tweejarig traject aanvullend bijgeschoold tot forensisch patholoog.

Ik kan niet bevestigen of de stelling klopt dat de meeste artsen de kenmerken van medicatiefouten of toxicatie niet herkennen. Van belang is dat de artsen slechts een verklaring van overlijden mogen afgeven, indien zij ervan overtuigd zijn dat de dood is ingetreden ten gevolge van een natuurlijke oorzaak. Indien deze overtuiging niet bestaat, dienen zij een gemeentelijk lijkschouwer in te schakelen. Indien deze meent ook niet tot afgifte van een verklaring van overlijden te kunnen overgaan omdat wederom de overtuiging dat de dood is ingetreden ten gevolge van een natuurlijke oorzaak ontbreekt, wordt aan de officier van justitie verslag uitgebracht. Deze kan in geval van een vermoeden van een niet natuurlijk overlijden besluiten tot een gerechtelijke sectie. Ook kan de officier van justitie opdracht geven voor een toxicologisch onderzoek.

Om de kwaliteit van de lijkschouw in Nederland te verbeteren heeft de minister van VWS medische beroepsorganisaties verzocht een richtlijn op te stellen met betrekking tot de werkwijze rondom lijkschouw. Die richtlijn zou onzorgvuldigheden bij het vaststellen van de aard van overlijden bij volwassenen moeten voorkomen. Inmiddels is onder leiding van het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG) een dergelijke richtlijn in de maak. Deze richtlijn wordt via samenwerking tussen huisartsen, specialisten onder wie specialisten ouderengeneeskunde alsmede forensisch artsen en vertegenwoordigers van de KNMG tot stand gebracht. De richtlijn beoogt onder meer duidelijkheid te scheppen voor artsen bij het verrichten van de lijkschouw.

Vraag 6

Bent u bereid met uw collega van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te overleggen om de geneeskundige opleiding zo te veranderen dat artsen in het algemeen meer kennis hebben van forensische geneeskunde? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Ik heb de onderhavige vraagstelling onder de aandacht van mijn collega's van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gebracht. Zij hebben mij het volgende doen weten. Het Raamplan Artsopleiding 2009 van de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU) beschrijft verschillende landelijke vereisten gesteld aan de initiële opleiding tot arts. Het raamplan sluit aan op de Europese Richtlijn 2005/36EG over erkenning beroepskwalificaties.

In de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) is bepaald dat in een algemene maatregel van bestuur de opleidingseisen voor de arts moeten worden geregeld. Dit AmvB (het Besluit opleidingseisen arts, Stb. 2010, 704) neemt het Raamplan Artsopleiding 2009 als uitgangspunt. De eindtermen uit dit Raamplan worden vertaald in het curriculum van de geneeskundeopleiding. De curriculumbeschrijvingen zijn een verantwoordelijkheid van de individuele faculteiten.

Voor wat betreft de voor de strafrechtspleging relevante forensische pathologie vertrouw ik erop dat de activiteiten die het NFI onderneemt om de aanwas van nieuwe forensisch pathologen te waarborgen (zie mijn antwoord op vragen 3 en 4) voldoende effect zullen hebben.